

Göteborgs universitet
Rektor
rektor@gu.se

REMISSYTTRANDE

2020-06-11 Dnr GU 2020/872

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande avseende Validering– för kompetensförsörjning och livslångt lärande (SOU 2019:69)

Beredning

Göteborgs universitet har anmodats att lämna yttrande över *Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande* SOU 2019:69 (dnr U2020/00129/GV) och överlämnar härmed bifogat yttrande som svar på rubricerad remiss.

Institutioner och fakulteter vid Göteborgs universitet har getts möjlighet att inkomma med synpunkter. Göteborgs universitet har även fört en dialog med andra lärosäten och berörda aktörer.

Sammanfattning

Göteborgs universitet ställer sig positiv till remissens förslag och bedömningar.

Göteborgs universitet stödjer Valideringsdelegationens resonemang om att validering främst är ett verktyg för det livslånga lärandet, för kompetensutveckling, för att effektivisera kompetensförsörjning och möjliggöra kompetensväxling i arbetslivet. Universitet och högskolor är en viktig arena för att möjliggöra det livslånga lärandet. Validering sett som ett verktyg för bedömning av en individs samlade kompetens kan vara till nytta inte bara för individen men även för arbetsgivare, utbildningsanordnare och för samhället som helhet.

Vidare är Göteborgs universitet positivt till att utredningen lyfter fram de etiska aspekterna med validering. Som nämns i utredningen är det viktigt att beskriva validering som en positiv, bekräftande process som inte alltid resulterar i ett komplett erkännande men som ändå kan vara ett steg framåt för individen.

Göteborgs universitet välkomnar förslaget på en ny definition av validering samt att använda *kunnande* som ett gemensamt, sektorsövergripande begrepp. Göteborgs universitet ställer sig även positivt till förslaget om en ny förordning med generella bestämmelser för validering, vilket sannolikt

borde ha en positiv inverkan på förståelsen för vad validering är och för överförbarhet mellan olika sektorer och utbildningssystem. Göteborgs universitet är även positivt till förslaget att validering skrivs in som ett begrepp i högskoleförordningen.

Göteborgs universitet stödjer förslaget att det tas fram rekommendationer för lärosätenas arbete med validering. Ett mer likt förfarande torde gagna individen, men även underlätta lärosätenas arbete och bidra till en större rättssäkerhet.

Göteborgs universitet är positiva till förslaget att inrätta ett råd med uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på nationell och regional nivå samt instämmer i resonemang om behov av tydligare statistik kring validering inom högskolan och är positiva till förslaget om ökade anslag till forskning kring validering.

Vidare ställer sig Göteborgs universitet bakom det som tidigare har besvarats i remitteringen av delbetänkandet *Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande* (SOU 2018:29) såsom föreslagen om en schabloniserad ersättning för genomförd validering, förtydligande i relevanta delar av högskoleförordningen som berör bedömning av reell kompetens för behörighet och tillgodoräknande, behov av nationell samordning samt ett gemensamt ärendehanteringssystem.

Nedan följer kommentarer till ovan nämnda förslag och bedömningar som direkt rör universitet och högskolors arbete.

Göteborgs universitets kommentarer till förslag och rekommendationer

En ny definition av validering

Enligt Valideringsdelegationens förslag ska validering definieras som *en strukturerad process som innehåller fördjupad kartläggning, bedömning och ett erkännande av kunnande som en person besitter oberoende av hur det förvärvats.*

Göteborgs universitet anser att definitionen är tydlig och bidrar till att skapa en gemensam begreppsförståelse för vad validering innebär. Göteborgs universitet anser även att det är positivt att använda ett gemensamt begrepp som *kunnande* för att beskriva kunskap, kompetens eller tidigare lärande. *Kunnande* är ett tydligt begrepp som kan förstås och användas i alla sektorer. Idag används olika begrepp inom validering i olika sammanhang, vilket är ett hinder för överförbarhet mellan validering som kan ha skett inom olika sektorer. Det gör det även svårt att förklara på ett enkelt och tydligt sätt.

Göteborgs universitet föreslår dock att *besitter* tas bort, då det kan väcka frågor kring aktualitet av kunskap och föreslår därför att definitionen ändras till;

”Validering ska definieras som en strukturerad process som innehåller fördjupad kartläggning, bedömning och ett erkännande av en persons kunnande ~~som en person besitter~~ oberoende av hur det förvärvats.” Denna formulering är mer i linje med Språklagen (2009:600) som säger att språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt (11 §).

Definitionen skulle kunna kortas ner ytterligare, till ”Validering ska definieras som en strukturerad process för bedömning av en persons kunnande”. Dock är det viktigt med en tydlighet kring vilka faser som ingår i en valideringsprocess, såsom *fördjupad kartläggning, bedömning* och *erkännande* varför dessa bör finnas med.

Göteborgs universitet välkomnar således att den tidigare formuleringen om validering som bedömning av icke formellt och informellt lärare ändras, då denna upplevs begränsande. En uppdaterad definition

förefaller rimligt för att anpassa den till både EU och svenska förhållanden. Det viktiga med en definition är att den är gemensamt accepterad och enhetlig

En ny förordning med generella bestämmelser om validering.

Göteborgs universitet ställer sig positivt till förslaget om en ny förordning med generella bestämmelser om validering samt att hänvisning ska ske till denna förordning i berörda relevanta förordningar såsom exempelvis högskoleförordningen. En sektorsövergripande förordning torde bidra till en gemensam förståelse för vad validering innebär, samt bidra till överförbarhet mellan olika sektorer och utbildningssystem.

Flera av de termer och formuleringar som används i förslaget om valideringsförordningen tillämpas dock inte inom universitet och högskolor, såsom exempelvis *kompetensstandard* och *kvalifikation*, för att nämna några. Vidare finns en otydlighet kring vad som åsyftas med *behörigt organ* i termer av den som slutgiltigt utfärdar en *kvalifikation* (2 §). Detta behöver förtydligas för att valideringsförordningen ska vara begriplig och tillämpbar även inom universitet och högskolor.

Det är även önskvärt att beskrivningen av vad *kunnande* innebär kompletteras till att även innefatta *värderingsförmåga* och *förhållningssätt* då detta är väsentliga delar i högskolans lärandemål. Universitet och högskolor måste kunna validera kunnande som omfattar samtliga av de lärandemål som en kurs innehåller för att en validering ska bli legitim.

Avseende 4 § uppfattas den föreslagna lydelsen som begränsande i och med formuleringen */...kunnande som inte tidigare blivit formellt bedömt och dokumenterat/*. Inom universitet och högskolor kan även formellt kunnande ligga till grund för en validering och merparten av ansökningar om reell kompetens för behörighet eller tillgodoräknande är en kombination av tidigare formellt bedömt och dokumenterat lärande och informellt och icke formellt lärande som ännu inte blivit erkänt. Det kan exempelvis handla om utländska dokument såsom intyg, diplom, certifikat som visar på tidigare lärande som kan behöva verifieras i form av en validering. För att valideringsförordningen ska efterföljas inom universitet och högskolor bör det förtydligas att alla former av tidigare lärande kan valideras. Det betyder inte att ett lärosäte har rätt att överpröva betyg eller högskolepoäng som utfärdats av annat lärosäte, utan åsyftar till annan form av tidigare formellt och bedömt lärande enligt ovan.

Begreppet validering införs i högskolan

Idag finns inte begreppet *validering* inskrivet i förordningar som rör universitet och högskolors arbete. Istället används *bedömning av reell kompetens*, ej heller reglerat i förordning, vilket bidrar till förvirring. Valideringsdelegationens förslag om att begreppet *validering* skrivs in i relevanta delar av högskoleförordningen samt med hänvisning till valideringsförordningen är därför välkommet. Göteborgs universitet bifaller även förslaget att Universitets- och högskolerådet får i uppdrag att främja lärosätenas arbete med validering enligt valideringsförordningen.

UKÄ och UHR ska ta fram rekommendationer för validering

Göteborgs universitet bifaller förslaget att det tas fram rekommendationer för lärosätenas arbete med validering. Idag finns många olika rutiner och processer för detta arbete, vilket är förvirrande för de sökande. Gemensamma rekommendationer främjar även mobilitet mellan lärosäten och mellan lärosäten och arbetsmarknaden.

I betänkandet är det föreslaget att Universitetskanslersämbetet får i uppdrag att i samverkan med Universitets- och högskolerådet leda arbetet med att ta fram rekommendationer för lärosätenas arbete med validering, i samverkan med Sveriges universitets- och högskoleförbund och därigenom representanter för lärosätena.

Göteborgs universitet anser att det är av stor betydelse att rekommendationer tas fram. Om det är Universitetskanslersämbetet som får detta i uppdrag, eller Sveriges universitets- och högskoleförbund vilket föreslogs i det tidigare delbetänkandet *Validering i högskolan – för tillgodoräkande och livslångt lärande* (SOU 2018:29), är av mindre betydelse. Både Universitetskanslersämbetet och Universitets- och högskolerådet bör dock finnas med i arbetet. Ett samordnat uppdrag samt att någon av myndigheterna ställer en kansliresurs till förfogande borde öka chansen till ett konkret resultat. Det är dock av största vikt att lärosätena är delaktiga i detta utvecklingsarbete och att arbetet sker skyndsamt. För att validering inom universitet och högskolor ska öka i omfattning och gå mot en positiv utveckling är det av största vikt att de som sedermera ska ansvara för utförandet också är delaktiga i framtagandet av de gemensamma rekommendationerna.

Ett råd ska fortsätta följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete

Göteborgs universitet anser att förslaget om att inrätta ett sektorsövergripande råd med en tillhörande kanslifunktion som får ett uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på nationell och regional nivå, är positivt. Det arbete som Valideringsdelegationen 2015 – 2019 har lett har haft en positiv inverkan på validering i olika sektorer, och en sammanhållande nationell funktion såsom den föreslagna är sannolikt en förutsättning för ett fortsatt utvecklingsarbete, samarbete och överförbarhet mellan olika sektorer. En överförbarhet som är av stor betydelse för kompetensutveckling och livslångt lärande. Ett råd såsom det föreslagna, bör även ha i uppdrag att harmonisera validering mellan olika sektorer samt bör representeras av företrädare för forskning då detta är en viktig del i ett kunskapsuppbyggande.

Medel bör tillföras för att säkerställa fortsatt finansiering av högskolekurser om validering

De sektorsövergripande kurser - *Validering i praktiken* - som genomförts av bland andra Linnéuniversitetet och Linköpings universitet, har positivt bidragit till en kunskapsutbredning om validering inom olika sektorer. Göteborgs universitet ställer sig bakom förslaget att kursverksamheten bör fortsätta, men önskar poängtera att det är viktigt att beakta utvärderingar från tidigare kursdeltagare samt att kurserna utvecklas för att i högre grad kopplas till praktisk validering - *validering i praktiken*. Göteborgs universitet anser vidare att denna finansiering bör förstärkas för att även innefatta ökad utbildning om validering inom universitet och högskolor.

Statistik över omfattning av validering inom Komvux och högskolan bör förbättras

Idag finns inget enhetligt system för uppföljning av validering inom högskolan. Olika lärosäten för statistik på olika vis, beroende på organisatoriska skillnader och olikheter i arbets- och delegationsordning. Det råder även en viss osäkerhet i när ett ärende ska klassificeras som *bedömning av reell kompetens* jämfört med en sedvanlig ansökan om behörighet till eller tillgodoräkande av utbildning. I avsaknad av ett nationellt gemensamt ärendehanteringssystem efterfrågas förtydligande från Universitetskanslersämbetet i vilka uppgifter man önskar från lärosätena enligt en gemensam mall.

Forskning om validering bör utökas

Göteborgs universitet instämmer i förslaget att forskning om validering bör prioriteras i det tioåriga nationella forskningsprogrammet om arbetslivsforskning, samt att forskning om validering bör prioriteras inom ramen för utbildningsvetenskap och vuxnas lärande. Forskning om kompetensförsörjning och livslångt lärande, inklusive validering, bör lyftas fram som ett viktigt forskningsområde i den kommande forskningspropositionen.

Göteborgs universitet ser dock risker med att öronmärka forskningsanslag i alltför hög utsträckning hos de stora forskningsråden. Riktade satsningar är bra och nödvändiga, men inte på bekostnad av den fria forskning som utgår från andra premisser än pågående samhällsbehov. En viktig aspekt i de riktade satsningar som föreslås är emellertid att dessa ges en uthållighet över tid, vilket är positivt.

En schabloniserad ersättning för genomförd validering för tillgodoräknande

Valideringsdelegationen har tidigare föreslagit att en särskild ersättning bör utbetalas till universitet och högskolor för tillgodoräkningen som baseras på kunskaper och färdigheter som utvecklats på annat sätt än genom svensk eller utländsk högskoleutbildning. En schabloniserad ersättning om cirka 15'000 sek per bedömning är föreslagen, vilket Göteborgs universitet ser som positivt och viktigt då det arbete som sker idag till stor del är ofinansierat. Idag saknas incitament för validering för tillgodoräknande då det både genererar arbete som inte är finansierat och kan innebära avsaknad av studentersättning. Då omfattningen av validering varierar från fall till fall är det rimligt att inledningsvis besluta om en schabloniserad ersättning. Det bör dock utvärderas. Det behöver även förtydligas vad en "genomförd validering" innebär, enligt resonemang nedan.

En och samma student kan ha flera ärenden igång samtidigt, eller direkt efterföljande, vilket skulle kunna resultera i en rad olika tillgodoräkningen, av moment, delkurser eller kurser som genererar få högskolepoäng. Att ersätta varje ärende med 15'000 sek ter sig då inte rimligt. Omvänt kan en validering med två oberoende bedömare generera en stor och tidskrävande arbetsinsats. Således bör den ersättningen som utgår inte enbart kopplas till individen som valideras utan även till antalet faktiska kartläggningar och bedömningar som genomförs.

Göteborgs universitet vill understryka att det ej heller är rimligt att endast bifall ska generera ersättning då man inte på förhand kan veta utfallet av valideringen. Att tilldela lärosäten en ekonomisk ersättning oavsett om det kunnande som prövas kan erkännas eller inte genom valideringen, är av största vikt.

Således anser Göteborgs universitet att omfattningen av ett valideringsärende inte nödvändigtvis är synonymt med om det har bifallits eller inte. Det är fullt möjligt att mer tid och resurser läggs på ett ärende som inte blir beviljat än på ett som blir det. Att ersättning enbart skulle betalas ut om ett tillgodoräknande blir beviljat skulle därmed kunna resultera i att personer vars kunskaper inte helt uppfyller kraven ändå får tillgodoräkningen beviljat för att lärosätet ska få ersättning för nedlagt arbete, vilket vore kontraproduktivt.

Detta bör därför förtydligas och definieras tydligt i instruktioner till lärosätena avseende rekvisering av ersättning.

Förslag till förordning om ändring i högskoleförordningen 1993:100

Göteborgs universitet har tidigare ställt sig positivt till de förslag till förtydligande i högskoleförordningens kapitel 6-7 som föreslagits i SOU 2018:29. Där förtydligas att kunnande kan ha uppnåtts på annat sätt än via formella studier, vilket är positivt. Göteborgs universitet anser även att det är positivt att hänvisning till den nya valideringsförordningen skrivs in i högskoleförordningen i de avsnitt som rör tillgodoräknande och behörighet.

Behov av nationell samordning

Kännedom om vad validering är och hur det kan användas som ett verktyg för bedömning av en individs kunskaper har utvecklats positivt inom universitet och högskolor under de senaste åren. Universitet och högskolor utgör dock egna myndigheter med möjlighet att skapa unika system för bland annat validering, vilket kan verka hindrande för samarbete och överförbarhet mellan olika lärosäten. Det arbete som Valideringsdelegationen 2015 – 2019 har bedrivit och initierat behöver fortsatt stöd på en nationell nivå. Detta gäller inte minst för universitet och högskolors arbete. Göteborgs universitet välkomnar därför nationell samordning kring validering inom universitet och högskolor.

Ett gemensamt digitalt ärendehanteringssystem för universitet och högskolor

En förutsättning för att validering ska ske på ett transparent och rättssäkert sätt är tydlig dokumentation av processens delar, från initial kartläggning till beslut. Idag finns inget gemensamt system för dokumentation av validering inom högskolan. Inom pilotverksamheten för bedömning av reell kompetens (2016 - 2018) vidareutvecklade Universitets- och högskolerådet det digitala ärendehanteringssystemet *Valda* även för validering som inte är knuten till en specifik satsning såsom Lärarlyftet eller Yrkesläroprogrammet, vilka redan använder systemet.

Det främsta syftet med ett gemensamt digitalt system är transparensen i valideringsprocessen, där medarbetare på olika lärosäten kan ta del av andras bedömningar. Ett gemensamt system torde bidra till högre grad av likvärdiga, lika och rättssäkra bedömningar. Ett gemensamt system skulle även kunna generera underlag för Universitetskanslersämbetets uppföljning av lärosätenas arbete, vilket idag inte kan ske på ett tillfredställande vis. Göteborgs universitet anser därför att man initialt bör göra en översyn om nuvarande system såsom NyA och Ladok skulle kunna inrymma de funktioner som efterfrågas. Detta borde kunna ske skyndsamt. Om inte de efterfrågade funktionerna kan utvecklas inom befintliga system bör den systemutveckling av *Valda* som påbörjats inom pilotverksamheten återupptas och vidareutvecklas.

Göteborg, 2020-06-11

Eva Wiberg
Rektor

Pernilla Hultberg
Samordnare Kompl.utb & validering